

Cesarjeva nova oblačila

vzorec (blaga) – način tkanja blaga

Pred mnogo leti je živel cesar, ki je neznansko cenil nova oblačila. Ves svoj denar je porabil za to, da se je nadvse imenitno oblačil. Ni skrbel za svoje vojake, ni se zmenil za gledališče, in kadar se je peljal na sprehod, se je peljal samo zato, da je pokazal svojo novo obleko. Za vsako uro je imel drugo oblačilo in prav tako, kakor pravijo navadno o kralju, da je pri posvetovanju, tako so o njem zmerom dejali: »Cesar je v oblačilnici!«

V velikem mestu, v katerem je prebival, je bilo zelo živahno. Vsak dan je prihajalo tja dosti tujcev. Nekega dne sta prišla tudi dva sleparja. Dejala sta, da sta tkalca in da znata tkati najlepše blago, ki si ga človek more misliti. Ne samo, da so barve in vzorci nenavadno lepi, ampak imajo tudi obleke, ki jih sešijejo iz tega blaga, to čudežno lastnost, da jih človek, ki ni sposoben za svojo službo ali ki je pošteno neumen, ne vidi.

»To bi bila krasna oblačila,« je pomislil cesar, »če bi imel ta na sebi, bi lahko zvedel, kateri možje imajo v moji državi službe, za katere so nesposobni. Tedaj bi lahko razločeval pametne od neumnih. Tako je, blago morajo zame takoj stkati.« In obema sleparjema je dal vnaprej veliko denarja, da bi lahko začela delati.

Postavila sta res dvoje statev in se delala, kakor da delata, na stavah pa nista imela niti enega vlakna. Tebi nič meni nič sta zahtevala najboljšo svilo in najkrasnejši zlati sukanec. To sta vtaknila v svoje žepe in delala na praznih stavah pozno v noč.

»Pa bi le rad videl, koliko sta že napravila,« je sam pri sebi dejal cesar. Toda, bilo mu je malo tesno, ko je pomislil, da tisti, ki je neumen ali za svojo službo nesposoben, blaga ne more videti. Sicer pa je mislil, da se njemu samemu ni bati, hotel je pa vendarle najprej poslati koga drugega, da bi pogledal, kako je s to stvarjo. Vsi ljudje v mestu so vedeli, kakšno posebno moč ima to blago, in vsi so kar hrepeneli, da bi videli, kako malopriden in neumen je njihov sosed.

»K tkalcema pošljem svojega starega, poštenega ministra!« je sklenil cesar. »On bo naj-

bolje presodil, zakaj glavo ima na pravem mestu in nihče ne opravlja svoje službe bolje kot on!»

Tako je šel stari, dobri minister v dvorano, v kateri sta sedela sleparja in delala ob praznih statvah.

»Bog nas obvaruj!« si je mislil stari minister in debelo pogledal. »Saj nič ne vidim!« A tega glasno ni dejal.

Sleparja sta ga prosila, naj le stopi bliže, in ga vprašala, ali ni to lep vzorec in ali niso lepe barve. Potem sta pokazala prazne statve in ubogemu ministru toliko da niso izpadle oči, toda videl ni nič, ker ni bilo kaj videti. »Strela!« je vzkliknil sam pri sebi, »ali sem mar neumen? Tega si ne bi bil nikoli mislil in tega ne sme zvedeti noben človek! Da nisem sposoben za svojo službo? Ne, tega ne smem povedati, da ne vidim blaga!«

»Nu, kaj pravite?« ga je vprašal eden sleparjev, ki je tkal.

»O, krasno je, čudovito!« mu je odgovoril stari minister in zrl skozi svoje naočnike. »Ta vzorec in te barve! Da, cesarju bom rekel, da mi zelo ugaja.«

»Nu, to naju veseli!« sta dejala tkalca, nato pa sta mu barve imenovala z imeni in razložila nenavaden vzorec. Stari minister je pazljivo poslušal, da bi mogel ponoviti, ko se vrne k cesarju, in tako je storil.

Zdaj pa sta sleparja zahtevala še več denarja, še več svile in še več zlata, ki sta ga hotela rabiti za tkanje. Vse sta vtaknila v lastne žepe, v statve ni prišla niti ena nitka, toda kakor doslej sta še dalje delala ob praznih statvah.

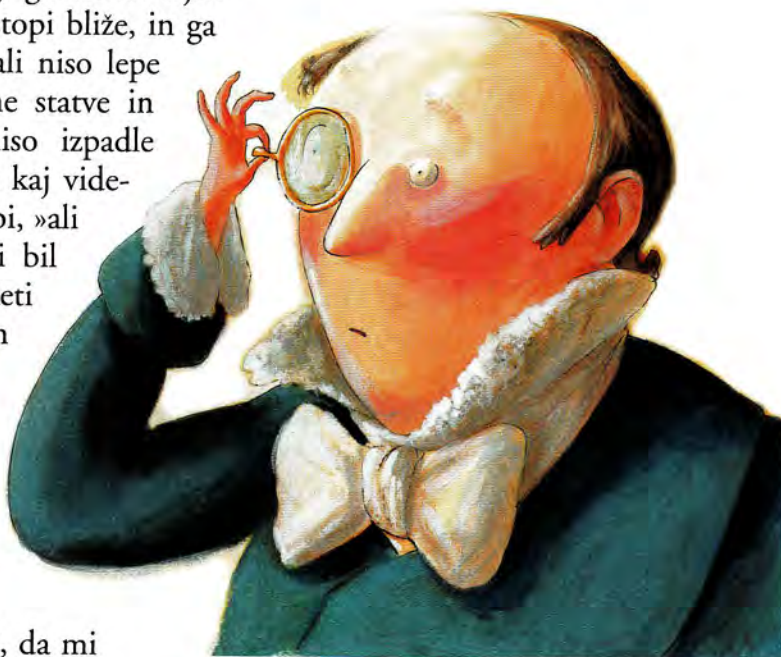
Cesar je kmalu poslal drugega poštenega ministra, da bi pogledal, kako napreduje tkanje in ali bo blago kmalu izdelano. Zgodilo se mu je prav tako kakor prvemu. Gledal je in gledal, ker pa so bile statve prazne, ni ničesar videl.

»Ali ni tole lep košček blaga?« sta ga vprašala sleparja in mu kazala in pojasnjevala vzorec, ki ga sploh ni bilo.

»Neumen da bi bil?« je pomislil mož. »Nikoli bi mi kaj takega ne prišlo na pamet. Ne smem se izdati!« In tako je hvalil blago, ki ga sploh ni videl, in jima zagotavljal svoje veselje nad lepimi barvami in nad krasnim vzorcem. »Rekel bom cesarju, kako mi je všeč.«

Vsi ljudje v mestu so govorili o prekrasnem blagu.

Zdaj pa je hotel cesar blago sam videti, dokler je bilo še na sta-

Ilustracije: Suzi Bricelj

tvah. Z velikim krdelom izbranih mož, med katerimi sta bila tudi oba poštena ministra, ki sta bila že poprej tam, je šel k prekanjenima sleparjema, ki sta zdaj z vsemi silami tkala, toda brez enega vlakna niti.

»Ali ni krasno?« sta dejala oba stara ministra, ki sta bila že prej tu. »Poglejte, veličanstvo, kakšen vzorec, kakšne barve!« In nato sta pokazala na prazne statve, kajti mislila sta, da drugi pač vidijo blago.

»Kaj?« se je potihem vprašal cesar. »Jaz prav nič ne vidim! Saj to je strašno! Ali sem neumen? Ali nisem sposoben za cesarja? To bi bilo najbolj strašno, kar se more zgoditi!« – »O, zelo lepo je!« je glasno dejal. »To blago zasluži mojo najvišjo pohvalo!« In zadovoljno je pokimal in opazoval prazne statve, saj ni mogel reči, da ničesar ne vidi. Vse spremstvo, ki ga je imel s seboj, je gledalo in je prav toliko videlo kakor vsi drugi. Toda dejali so kakor cesar: »O, to je lepo!« In svetovali so mu, naj ta nova oblačila, krasna oblačila nosi prvič za veliko procesijo, ki bo kmalu. »To je krasno, ljubko, čudovito!« je šlo od ust do ust. Bilo je videti, da se tega vsi iskreno vesele, in cesar je podelil sleparjema naslov cesarska tkalca.

Vso noč pred jutrom, na katero je morala biti procesija, sta tkalca čula in prižgala sta nad šestnajst svetilk. Ljudje so lahko videli, da sta bila zaposlena s šivanjem cesarjevih oblek. Delala sta, kakor bi blago jemala s statev, z velikimi škarjami sta strigla v zrak, šivala pa sta s šivankami brez niti in nazadnje dejala: »Oblačila so narejena!«

Cesar je s svojimi najodličnejšimi vitezi prišel sam k njima in sleparja sta dvignila vsak po eno roko, kakor bi nekaj držala, in dejala:

»Vidite, tu so hlače! Tu suknjič! Tu je plašč!« in tako dalje. »Tako lahko je kakor pajčevina. Človek bi mislil, da nima ničesar na sebi. A prav v tem je vsa lepota.«

»Da!« so dejali vitezi. Toda videti niso mogli ničesar, ker ni bilo kaj videti.

»Če izvoli vaše veličanstvo najmilostneje odložiti svojo obleko,« sta dejala sleparja, »tedaj vas oblečeva v novo tukaj pred velikim zrcalom!«

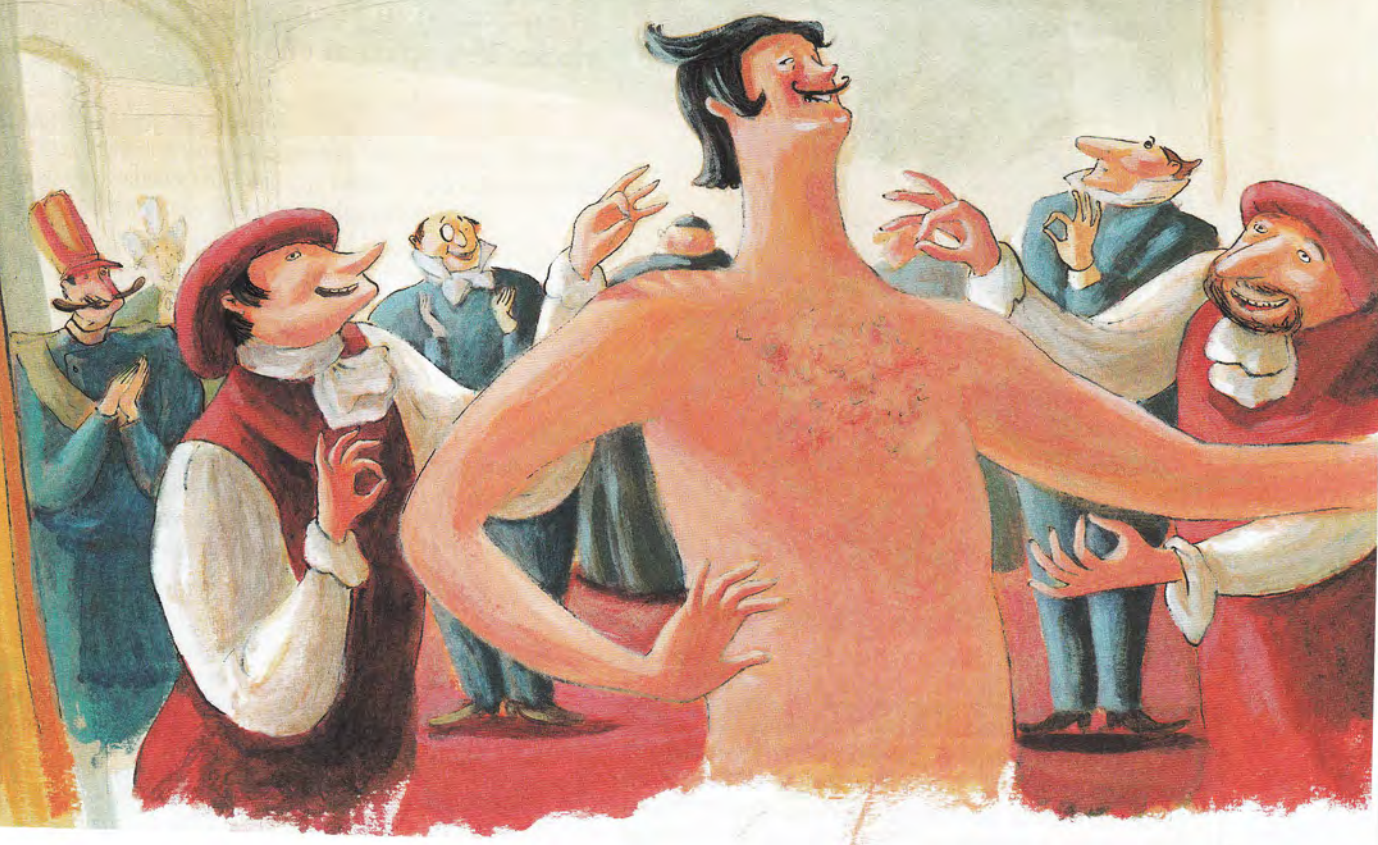
Cesar je odložil vsa svoja oblačila in sleparja sta se delala, kakor bi mu oblačila kos za kosom nove obleke, ki naj bi bila izdelana. In cesar se je obračal in vrtel pred zrcalom.

»Ej, kako lepo vam pristoji! Kako lepo se vam prilega!« so dejali vsi. »Kakšen vzorec, kakšne barve! To je prekrasno oblačilo!«

»Zunaj vas že čakajo z nebom, ki ga bodo nosili nad vašim veličanstvom v procesiji,«

Ilustraciji: Suzi Bricelj

je naznanil višji obrednik, ki je vodil ceremonije.

»Vidite, saj sem že oblečen!« je dejal cesar. »Ali mi ne pristoji dobro?« In nato se je še enkrat obrnil k zrcalu, ker je hotel vzbuditi vtis, kakor da se res ogleduje v svojem slavnostnem cesarskem oblačilu.

Komorniki, ki naj bi nosili vlečko, so z rokami segli proti tlam, kakor da bi bili vlečko vzdignili. Hodili so in delali, kakor da držijo nekaj v zraku. Niso si upali pokazati, da ničesar ne vidijo.

Tako je šel cesar za procesijo pod razkošnim nebom in vsi ljudje na cesti in pri oknih so govorili:

»Bog v nebesih! Kako brez primere so cesarjeva oblačila; kakšno vlečko ima na obleki, kako lepo se mu vse prilega!« Nihče ni hotel pokazati, da ničesar ne vidi, zakaj potem bi veljal za nesposobnega ali pa za neumnega. Nobena cesarjeva oblačila niso doživela take pohvale kakor ta.

»Pa saj nima ničesar na sebi!« je nazadnje vzkliknil neki otrok. »Ljubi bog, čujte glas nedolžnega!« je rekel oče in drug za drugim so si pošepetavali to, kar je dejal otrok.

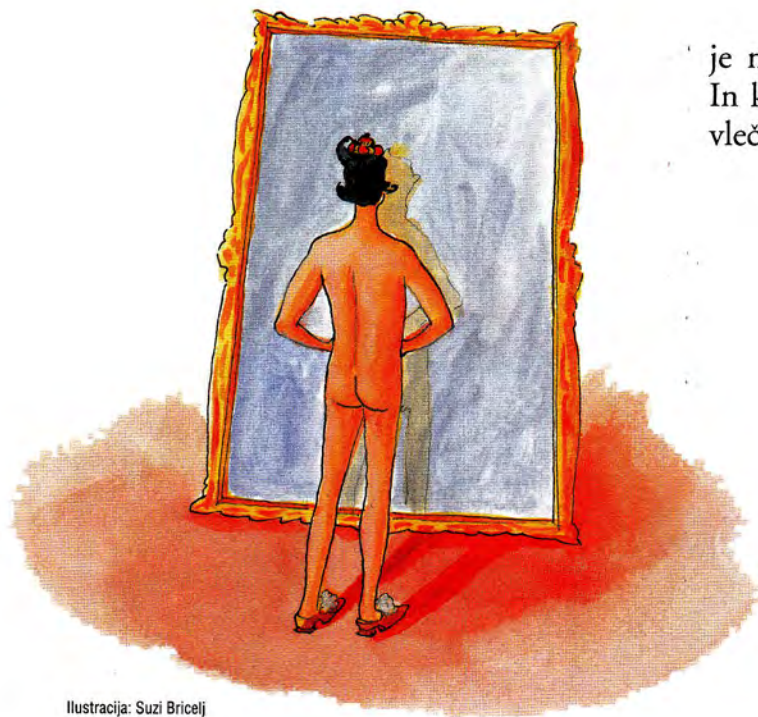
»Pa saj nima ničesar na sebi!« je nazadnje vpilo ljudstvo. To je cesarja prizadelo, zakaj zdelo se mu je, da imajo prav, toda sam pri sebi

nebó – na štirih drogovih razpeto blago, ki ga nosijo pri verskih procesijah (sprevodih)

ceremónija – slavnost, obred po ustaljenih predpisih

komórnik – visok uradnik v vladarjevi službi

vlečka – del svečanega oblačila, navadno ženskega, ki se zadaj vleče po tleh

Ilustracija: Suzi Bricelj

je mislil: »Zdaj moram v procesiji zdržati.« In komorniki so hodili še bolj trdo in nosili vlečko, ki je sploh ni bilo.

Prevedel Rudolf Kresal

PRAVLJICA JE TUDI TVOJA

♦ Na koga nas spominja cesar iz pravljice? Na resnega in odgovornega vladarja ali na razvajenega in nečimrnega gospodiča? Katere človeške napake smeši pisatelj? S katerimi dogodki je to prikazal? Kdo si je upal javno razkrinkati lažnivce?

♦ Obnovi pravljico dogajanje. Pomagaj si tako, da besedilo razdeliš na osem dogajalnih enot. Nekatere dogajalne enote so že povzete/obnovljene, manjkajoče obnovi sam(a):

Dogajalne enote

1. Nekoč je živel zelo nečimrn cesar, ki se je rad lepo oblačil.
2. V cesarjevo mesto sta pripotovala dva sleparja. Razglašala sta, da znata stkati čudežno blago. Oblek iz tega blaga neumni in nesposobni niso videli.
3. _____
4. Tkalca sta se le pretvarjala, da tketa. Na njunih statvah ni bilo prav ničesar.
5. Na ogled k tkalcema je cesar najprej poslal svojega starega in poštenega ministra, nato pa še drugega poštenega ministra. Oba sta v strahu, da ne bi izpadla neumna in nesposobna, občudovala 'stkano' blago.
6. _____
7. Obleko iz čudežnega blaga je cesar razkazoval tudi svojemu ljudstvu na procesiji. Vsi obiskovalci in dvorjani so se pretvarjali in občudovali slavnostna cesarska oblačila.
8. _____

♦ Osebe v pravljicah so dobre ali hudobne, pametne ali neumne, torej so naslikane črno-belo. Poglej, kakšne so pravljicne osebe iz našega berila.

♦ Dopiši v preglednico čim ustrežnejši pridevnik, s katerim boš označil(a) lastnosti pravljicnih oseb (živali).

Osebe	Lastnosti
Laži	
dekle starejša brata najmlajši brat	
Cesarjeva nova oblačila	
cesar tkalca ministra ljudstvo otrok	
Železni prstan	
deček pes mačka kača kraljeva hči	

MALE UČENOSTI

Umetna pravljica se razlikuje od ljudske po tem, da ima znane avtorja. Pravljica *Cesarjeva nova oblačila* je **klasična**

GOVORNI NASTOP

Doma, v vrtcu in šoli si spoznal(a) veliko pravljič. Gotovo si jih veliko prebral(a) tudi sam(a). Tako ti ne bo težko pripraviti govorne vaje, v kateri boš primerjal(a) dve pravljici.

- Najprej dobro premisli, za kateri pravljici se boš odločil(a). Poberskaj po domači knjižnici, poišči in preglej zbirko pravljič v knjižnici ...
- Pravljici, za kateri si se odločil(a), ponovno preberi. Ob branju si naredi zabeleške o temi, književnih osebah, dogajanju, kraju in času dogajanja, upoštevanju značilnosti pravljice v prebranem delu.
- Najbolje je, da narediš razpredelnico/plakat, zapišeš svoje ugotovitve in ... vadiš za svoj govorni nastop. Verjetno ti je vseeno ena od pravljič bolj všeč. Pojasni svojemu poslušalstvu, zakaj.
- V šoli samozavestno nastopaj. Govori razločno, naravno, čim bolj knjižno.
- Po nastopanju poslušaj mnenja sošolcev in učiteljice/ učitelja, kako jim je bil všeč tvoj govorni nastop. Tudi sam(a) razmisli, ali je bila predstavitev uspešna ali ti je pri čem spodletelo. Kaj bi bilo dobro naslednjik izboljšati?

- ♦ Pripravi govorni nastop o Hansu Christianu Andersenu z naslovom *Moj najljubši pisatelj*. Pomagaj si z navodili na strani 160.
- ♦ Gotovo poznaš veliko pravljič. Poskusi napisati zamešano pravljico, v kateri se bodo srečevali znani pravljичni junaki različnih pravljič. Znale pravljice je torej mogoče predelati v povsem novo pravljico.

KAJ VEM O PISATELJU

Hans Christian Andersen (1805–1875) je danski pisatelj, ki je doma in v svetu zaslovel predvsem s svojimi pravljičami. Njegove pravljice se odlikujejo z bogato domišljijo in humorjem. V slovenski jezik je prevedenih kar precej Andersenovih pravljič, med drugimi so to *Snežna kraljica* in druge pravljice ter *Andersenove pravljice*.

»Veliko otrok sanja o tem, da bi postali slavni, posreči pa se le malokateremu. Andersen je bil trdno odločen, da svoj načrt izpelje, čeprav je bil reven kot cerkvena miš, brez zvez in brez izobrazbe. /.../ Bil je star že sedemnajst let, dolg in grd, pa je moral v šolo med same otroke.

avtorska pravljica. Napisal jo je znani danski pravljičar Hans Christian Andersen. Vsakemu književnemu besedilu, ki ima znanega avtorja, pravimo **umetno književno besedilo**.

Dela se lahko lotiš takole:

- Spomni se neke znane pravljice (npr. najljubše prej navedene).
- Začni jo pripovedovati (zapisovati).
- V pripoved vnesi osebo iz druge pravljice in nadaljuj spremenjeno pripoved po svoje.
- V pripoved lahko vneseš še več oseb iz različnih pravljič (npr. iz prej naštetih).

Zamešano pravljico si lahko podajamo. Na primer štirje učenci so pravljičarji. Prvi začne pripovedovati znano pravljico, naslednji jo logično nadaljuje v skladu s pravljičnim dogajanjem, vendar z drugimi osebami.

- ♦ Pravljice lahko predelaš tudi z zamenjavo nepravljичnih oseb:
 - Povzemi osnovno zgodbo znane pravljice.
 - Zamenjaj znane osebe v pravljici z osebami iz resničnosti (npr. tvoja teta, znani pevec, sošolci in tvoji učitelji, hišnik, sosedova gospa).
 - Podobno lahko posodobiš pravljične predmete/ pripomočke in spremeniš kraje dogajanja.

No, tudi to je minilo, naredil je maturo in nato se izpit iz filozofije. /.../ V Kopenhagenu ima spomenik, spomenik ima tudi morska deklica in tam se slikajo turisti s celega sveta. /.../ Njegov rojstni dan je mednarodni dan mladinske knjige. To je pa res slava, boste rekli. Gotovo, ljubi moji, to je slava, toda vsa slava je prazen dim proti tistemu lepemu, kar doživiš, ko bereš njegove pravljice.«

(Polonca Kovač, *Od kod so se vzele pravljice*, Kekec VI/4, 1996)

Na medmrežju poišči čim več zanimivih podatkov o Hansu Christianu Andersen.